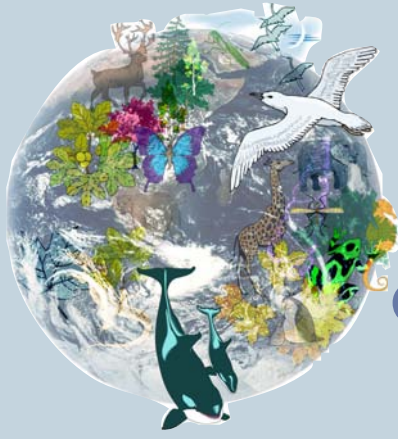

Yaşam

S a r g u n A . T o n t

Hocalar...

*Bana bir harf öğretmenin 40 yıl kölesi olurum.
Hz. Ali*

*Vasat öğretmen anlatır. İyi öğretmen izah eder. Süper öğretmen gösterir. En iyi öğretmen ise ilham verir.
William Arthur Ward*

*Öğretmen ancak kapıyı açar, girişi kendi başına yapman gerekir.
Çin Atasözü*

*Okul kapısını açan hapisane kapısını kapatır.
Victor Hugo*

*Öğretmen olmak için üç iyi neden vardır: Haziran, Temmuz ve Ağustos
İsimsiz*

*Bir domuza şarkı söylemeyi öğretmeye kalkmayın...Zamanınızı boşa harcar, domuzu da kızdırmış olursunuz.
İsimsiz*

Ortaokulun birinci sınıfındaydım; dikkati çekmeyeyim diye en arka sırada oturmuştum ama yine de piyango bana çıktı. Verilen emre uyararak başladım okumaya: "Do...Re...Mi...Fa..."- Sol demeye fırsat bulamadan hoca beni durdurdu: "Oğlum, sokakta yoğurt mu satıyorsun, yoksa solfej mi okuyorsun?" İnsanın utancından kulaklarının kıpkırmızı olduğunu anlamak için aynaya bakması gerektiğini işte o zaman anladım. Bu anı, aklıma Demet Sağıroğlu'nun "Korkum Yok" adlı son CD'sini dinlerken geldi. Muhteşem bir yapıt ama ne yazık ki, Demet hanım istediği ka-

Claude Lefebvre'nin "Bir Öğretmen ve Öğrencisi" isimli tablosu

dar korkmasın, ben hâlâ arkadaşlarımla önünde bile şarkı söylemekten korkarım. Kimbilir, o gün hocam bana "Evladım, bak öyle değil şöyle okuyacaksın" kabilinden bir yol gösterseydi, ikinci bir Pavarotti veya Ruhi Su olamazdım, ama hiç olmazsa Demet hanımı dinlerken ben de kendi kendime ona vokal yapabilirdim. Kısmet değilmiş.

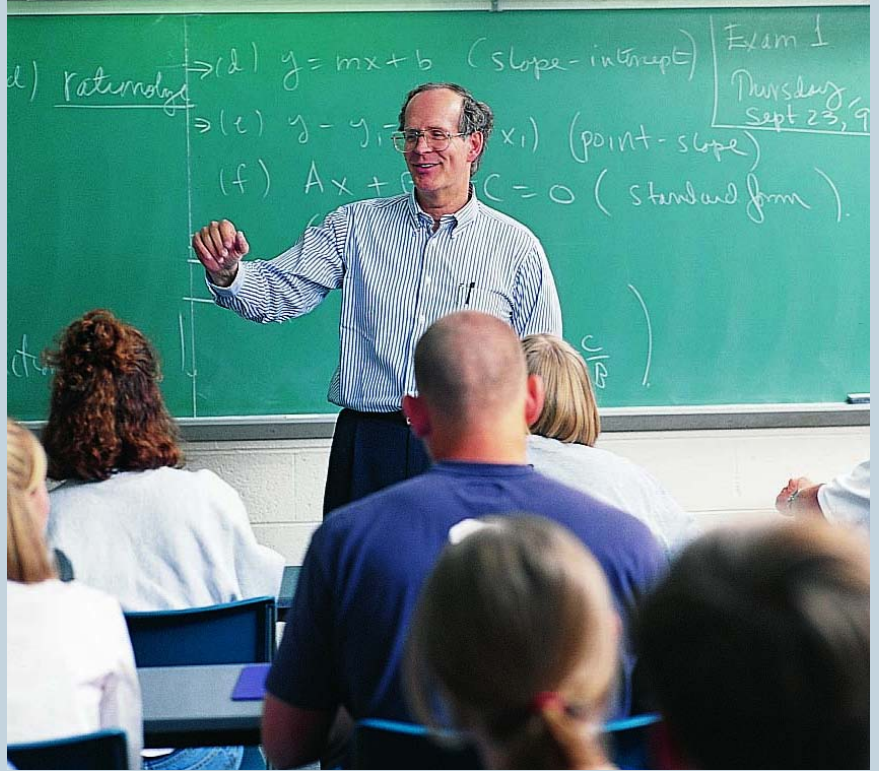
Tabii, bu tür trajedileri yaşayan tek ben değilim. Beterin beteri var. Örneğin

şu satırları yazanın başına gelenler: "Ben 15 yaşında 7. sınıf öğrencisiyken danışman hocam beni yanına çağırdı ve okulu terk etmemi istedi. Ben yanlış bir şey yapmadığımı söyleyince tek yanıtı şu oldu: 'Senin burada olman, bütün sınıfa karşı olan saygımı yitirmeye yetiyor.'" Benim aksime bu öğrenci iyi bir amatör kemancıymış; yani kovulmak istenmesinin nedeni müzik kaynaklı değil, hafıza bozukluğu ve belki de ondan kaynakla-

nan asi davranışlarıymış. Sınıfta kalmamış ama notları pek parlak değilmiş. Ben müzik dersinde hezimete uğramama rağmen, öbür derslerim şeref listesine geçecek kadar iyiydi; hafızam da oldukça sağlıklıdır; ama Nobel bana değil, O'na gitti. Adı: Albert Einstein.

Bu dergi elinize geçtiği zaman Öğretmenler Günü'nü bir hafta kadar önce kutlamış olacağız. Böyle kutsal bir günü anarken neden yazımıza bu kadar olumsuz bir havada başladık? Açıklayalım. İyi bir öğretmen nasıl olmalı sorusu yüzyıllar boyunca tartışılır, önemli düşünürler arasında bu konuda fikir yürütmeyen birisine rastlamadım. Bu konuda ben de epey kafamı kaşındım ve maalesef bütün öğretmenlerin uygulaması gereken ancak tek bir kural bulabildim: İyi bir öğretmen, kendisi öğrenciyken hoşlanmadığı şeyleri kendi öğretmen olunca öğrencilerine yapmamalıdır. (Dikkat ettiyseniz aynı kural gelin-kaynana ilişkileri için de geçerlidir). Geriye kalanlar için "Her yiğidin bir yoğurt yiyişi vardır" kuralı sanki öğretmenler için icat edilmiş. Benim müzik aşkımı bir cümleyle yok etmeye çalışan hocanın olduğu Pendik Ortaokulu'nda, Abdülkerim Kudat adında bir matematik hocamız vardı ki, müzik hocamızın aksine bizleri hiç terslemez, eğer çok kızsarsa "Galiba öğleyn yoğurtlu yediniz, gözleriniz kapanıyor" diye çıkışırdı. Ben matematiğin ne kadar zevkli bir bilim olduğunu o hoca sayesinde anladım.

Aynı okulda müdürümüz Sefa Bey yaşamım boyunca gördüğüm en idealist insanlardan biriydi. 1950'li yıllar, benimki dahil birçok aile için çok zorlu zamanlardı ama yiyecek için bile paranın zor bulunduğu bir zamanda Sefa Bey tümüyle kendi olanaklarımızı kullanarak "Bizim Hafta" adında haftalık bir gazete çıkarırdı. Ben de baş yazıları yazıyordum. Gazete, önce daktiloyla kağıda geçirilir, sonra çalıştırıldığı zaman etrafı amonyak kokusuna boğan bir teksir makinesinde çoğaltılırdı. Rahmetli müdürümüzün, ideallığın dozunu bazen fazla kaçırdığı da olurdu. Örneğin Robert Kolej'e yaptığı bir tetkik gezisinden sonra hepimize bir kütüphane kartı çıkarttı ama ne gerek vardı, bilmem, çünkü kütüphane sadece bir dolaptan ibaretti ve kilit yalnız bakanlıktan bir müfettiş geldiği zaman açılırdı. Ama ben yine de bugünlerde ne zaman "Kardeşim, bizim elimizde de o imkan olsa biz de yaparız" mazeretini duysam Sefa Bey'in o "İsteyen Derviş,

Muradına ermiş" tavrı aklıma gelir ve kendi kendime gülümserim.

Robert Kolej'de okurken yalnız ben değil, belki de bütün arkadaşlar tarafından sevilen üç hocamız vardı. Behçet Kemal Çağlar Türk Edebiyatı, Gilchrist adlı bir İskoçyalı hocamız İngiliz-Amerikan edebiyatı, Hobson adında genç bir Amerikalı hocamız matematik dersi okuturdu. Çağlar edebiyatımızda pastoral (doğa) şairlerinin azlığından yakınıyor, aklına gelenleri heyecanlı bir sesle okurken bizleri büyülerdi. Gilchrist, büyük doğa şairi William Wordsworth hayranıydı; bu şairin şiirlerini okuduğu zaman gözlerinin yaşardığını bile hatırlarım. Ben doğa sevgisini ilk kez ekoloji hocalarımdan değil, bu iki edebiyatçıdan kaptım. Matematikçi Hobson, sanki Abdülkerim Bey'in Amerika'da doğmuş bir oğlu gibiydi.

Oregon State Üniversitesi'nde çok liberal bir eğitim sistemi uygulanırdı. Hoca-öğrenci ilişkileri resmiyetten o kadar uzaktı ki, bir öğrencinin hocasına ilk ismiyle hitap etmesi normal karşılanırdı. Belki şaşıracaksınız ama, bu okulda beni en çok etkileyen, Hal Moe adında emekli olmuş ama ders vermeye devam eden boks hocamdı. Birçokları gibi ben de, bu dersi herhalde kendime güvenim olmadığı için aldım, ama kısa zamanda sadece iyi yumruk atmayı değil, olumlu bir yaşam felsefesi öğrendim. Dersin sonlarına doğru Moe bizleri yarım daire şeklinde

yere oturtur, boksla yaşam arasındaki ilişkilere dikkatimizi çekerek: "Bakin çocuklar, boksta olduğu gibi yaşamınızda da bir yumrukla yere düşebilirsiniz; ama hakem 8 deyince ayağa kalkacaksınız." En ümitsiz anlarımda bile, Nietzsche'nin bile takdir edeceği bu sözler aklıma gelince kendimde yeni bir güç buldum ve çok kez hakemler 8 bile demeden ayağa kalktım.

Anavatana döndüğümde öğrenciliğe öğretmen olarak devam ettim. Müzik hocasının bana yaptığı azizliği, yıllar sonra ODTÜ'de Tansel Türkdoğan adında genç bir doçent arkadaşım telafi etti; ama müzikte değil, resim alanında. Çocukluğumdan beri resim yapmak isterdim, ama bu alanda yeteneğim olmadığına o kadar inanmışım ki, sanat aşkımı sadece müzeleri dolaşarak, kitaplara bakarak tatmin etmeye çalışıyordum. Oğlum yaşındaki Tansel hocanın derslerini iki sömestr takip ettim. Şimdi, Metropolitan Müzesi'ne girecek kalitede olmasa bile, kendi evimin duvarına iftiharla asabilecek resimler yapmaya başladım.

Düşünüyorum da, boks hocamdan resim hocama kadar bir sürü kaliteli insan olmasaydı ne kadar, yaşamımda fakir bir insan olurdu. Yazımı burada noktalarken yaşamını yitirmiş bütün hocalarımın ruhları şad olsun veya toprakları bol olsun diyorum. Yerli yabancı bütün hocalara mutlu Öğretmenler Günü dilerim.